

### 1.3. Sémantická analýza

*hypotagéte* - *podriad'ujte sa* je imperatív pasívneho aoristu slovesa *hypotassó* skladajúceho sa z predložky *hypo* - *pod* a slovesa *tassó* - *usporadujem, označujem miesto*, ktoré súvisí s podstatným menom *taxis* - *poriadok a tagma* - *to, čo bolo nariadené*. *Hypotassó* a z neho odvodené podstatné meno *hypotagé* - *podriadenie* charakterizuje spoločenské usporiadanie (*taxis*) starovekého sveta, ktoré bolo napodobením poriadku univerza (*kosmos*). Dobré a správne konanie, ktoré si zasluhovalo uznanie bolo zariadiť sa podľa svojho spoločenského postavenia.<sup>10</sup> V NZ je toto sloveso použité 38 - krát a to zväčša v etickom kontexte.<sup>11</sup> Nechýbajú však ani eschatologické použitia tohto pojmu.<sup>12</sup> V rámci novozákonných rodinných pravidiel je *hypotassó* kľúčový pojem, ktorý sa nachádza vo všetkých NZ textoch, kde je táto literárna forma použitá. V etickom význame označuje toto slovo rešpektovanie autority a daného poriadku.

Zaujímavé je však jeho použitie v 1 Pt 3,22, kde sa opisuje podriadenie „anjelov, mocností a síl“. Zdôrazňuje sa tu nový poriadok univerza ako výsledok Kristovho zmŕtvychvstania. Podriadenie týchto „mocností“ vzkriesenému Kristovi uisťuje veriacich o konečnom víťazstve Krista nad silami, ktoré konajú cez ľudí trápili

---

<sup>10</sup> Porov. MALINA, B. J.: *Is There a Circum-Mediterranean Person? Looking for Stereotypes*. Biblical Theology Bulletin 22 (1992), 66-87.

<sup>11</sup> *Rim 13,1.5; 1 Kor 14,32; 16,16; Ef 5,21.22; Kol 3,18; Tít 2,5.9; 3,1; Jak 4,7.*

<sup>12</sup> *1 Kor 15,27.28; Hebr 2,8; 1 Pt 3,22.*

kresťanské spoločenstvo a motivuje ich vytrvať v prítomných ťažkostiach.<sup>13</sup>

*Ktisis* znamená *stvorenie* a v NZ je použité vo význame Božieho stvorenia.<sup>14</sup> V helenistickej literatúre súvisí so zakladaním mesta<sup>15</sup> a používa sa vo význame *základy, zriadenie*. Slovné spojenie *anthropiné ktisis - ľudská ustanovizeň* sa nevyskytuje v iných textoch a v tomto úryvku je jeho význam objasnený vymenovaním osôb, na ktoré sa vzťahuje.

*Kyrios* sa tu vzťahuje nie na Ježiša Krista, ale na Boha.<sup>16</sup> Na tomto mieste, ako aj v rámci všeobecnej výzvy k trpezlivosti (1 Pt 3,12), kde sa cituje Ž 34, je Boh predstavený ako Pán. Tento pojem je zhrnutím starozákonných vyjadrení viery, skúsenosti vyvoleného národa s Bohom, ktorý obdivuhodne koná a zasahuje v prospech človeka.<sup>17</sup> Na pozadí výzvy podriaadiť sa ľudskej ustanovizni stojí uznanie Boha ako Pána, uznanie jeho nepodmieneného panstva nad svetom a zároveň aj nadviazanie na náboženskú skúsenosť Izraela. Uznanie

---

<sup>13</sup> Porov. REICKE, B.: *The Disobedient Spirits and Christian Baptism: A Study of I Peter III.19 and Its Context.*, Munksgaard, Copenhagen 1946, 200-201.

<sup>14</sup> *Mk 10,6; 13,19; 16,15; Rim 1,20.25; 8,19 Kol 1,15.23; 2 Pt 3,4* a ďalšie.

<sup>15</sup> Porov. GOPPELT, L.: *A commentary on I Peter*. Eerdmans, Grand Rapids Michigan 1993, s. 182.

<sup>16</sup> Porov. ELLIOTT, J.H.: *I Peter. A New Translation with Introduction and Commentary*, The Anchor Bible 37B, Doubleday, New York 2000, 489.

<sup>17</sup> Porov. QUELL, G.: *Kyrios*, in: KITTEL, G. (ed.): *Teologický slovník k Novej Zmluve*, III.- IV., Tranoscius, Liptovský Mikuláš, 1987, 139.

Božej autority pojmom *kyrios* zahŕňa v sebe aj výrok o človekovi. Človek nie je *kyrios* a platí to aj o panovníkovi a civilných autoritách vo všeobecnosti.

Prídavnými menami *hyperechón* - najvyšší a *pempomenos* - poslaný je vyjadrený hierarchický rozdiel v rámci *anthropiné ktisis* medzi *basileus* - vládár a *hégemón* - miestodržiteľ, správca. Vo východných provinciách rímskej ríše sa grécke slovo *basileus* používalo ako ekvivalent latinského *imperator* a označuje *rímskeho cisára*. Úlohou miestodržiteľa bolo vykonávať autoritu vládára a zaistiť udržanie stability a prosperity oceňovaním správneho a trestaním nesprávneho konania vzhľadom na celok. V tejto súvislosti použité sloveso *agathopoiein* - *konať dobre, správne* spolu so svojim antonymom *kakopoiein* - *konať zle, nesprávne* nadväzuje na kontrast medzi správnym a nesprávnym konaním v rámci celého listu (2,11-12.20; 3,6.11-12.17; 4,2-3).

*theléma tou theou* je v rámci 1 Pt použitá v súvislosti s dobrým konaním ešte v 3,17 a 4,19.<sup>18</sup> Tento kontext naznačuje teologickú motiváciu „správneho konania“, ku ktorému nabáda členov prvokresťanskej komunity nielen výkonná moc panovníka a jeho guvernérov, ale aj vôľa toho, koho priazeň a odmenu si chcú získať (4,19). „Konať dobre“ v občianskych záležitostiach však je v tomto verši vzhľadom

---

<sup>18</sup> „Lebo je lepšie trpieť za dobré skutky (*agathopoiountas*), ak je to Božia vôľa (*theléma tou theou*), ako za zlé.“ (3,17) „Preto aj tí, čo trpia podľa Božej vôle (*theléma tou theou*); nech dobrými skutkami (*en agathopoiia*) odporúčajú svoje duše vernému Stvoriteľovi.“ (4,19)

na syntax inštrumentálnou Božou vôľou.<sup>19</sup> Priamou je umlčať nevedomosť ľudí.

*Phimeó* – doslovne *zaviazať pysk* – je tu brané v prenesenom zmysle *umlčať oponenta*. Protivníkmi, ktorí majú byť umlčení nie sú až tak *nerozumní ľudia* ako skôr ich *agnosia* – *nevedomosť*, ktorá sa tu vzťahuje na nepoznanie kresťanského spôsobu života a na nepoznanie Krista. Možno tu vidieť narážku na situáciu adresátov pred obrátením *agnoia* (1,14).

*Eleutheroi* - *slobodní (ľudia)* môže byť chápaný v dvoch významoch. Na jednej strane je to označenie spoločenského postavenia, čo by zahŕňalo status slobodných ľudí a zvlášť otrokov, ktorí získali slobodu. V tom prípade by varovanie pred zneužitím slobody ako *prikryvky*<sup>20</sup> *zloby* znamenalo zneužitie získanej spoločenskej slobody. Niektorí autori sa preto nazdávajú, že na rovine doslovného zmyslu tu ide o sociálno-právny význam slobody.<sup>21</sup> Oslobodení otroci nerešpektovaním zákonitých civilných autorít zneužívajú získanú slobodu. Na druhej strane sa tu dá chápať *eleutheria* - *sloboda* ako oslobodenie od hriechov života pred prijatím krstu.

V kontexte celého listu je pre výklad tohto pojmu dôležitý súvis s veršom 1,14, kde sa hovorí o poslušnosti

---

<sup>19</sup> *hoti houtós estin to theléma tou theou agathopoiontas fimoun tén tón aphronón anthrópón agnósian* = „lebo toto je vôľa Božia činiac dobre umlčať nevedomosť nerozumných ľudí“

<sup>20</sup> *Epikalymma* – je zriedkavý výraz a toto je jeho jedine použitie v NZ. V LXX sa nachádza 4-krát.

<sup>21</sup> ELLIOTT, J.H.: *I Peter. A New Translation with Introduction and Commentary*, The Anchor Bible 37B, Doubleday, New York 2000, 496.

Božích detí: „*Ako poslušné deti neprispôsobujte sa takým žiadostiam, ako keď ste boli v nevedomosti.*“ Tento verš obsahuje výraz *epithymia* - *žiadosť*, ktorý sa nachádza aj v 2,11 a pojem *agnoia* - *nevedomosť*, ktorý má svoje synonymum v pojme *agnósia* - *nevedomosť* v 2,15. Možno teda povedať, že adresáti sú motivovaní slobodou Božích sluhov (detí) k rešpektovaniu civilných autorít a zároveň sa môžu nazývať slobodnými, hoci nemusia byť všetci slobodní vo svojom sociálnom a právnom statuse.

*Epikalymma tés kakias* – *prikryvka zloby* je vyjadrenie pochádzajúce z ľudskej skúsenosti opísanej aj v antickej literatúre napr. u Menandra (Stobaeus, flor. 91, 19)<sup>22</sup> *πλοῦτος δὲ πολλῶν ἐπικαλυμμὶ ἐστί κακῶν* - *bohatstvo je pre mnohých prikryvkou zla*. V tomto prípade prikryvkou zla môže byť zle pochopená a prežívaná sloboda.

Pozitívne predloženie modelu kresťana ako *theu doulos* - *Božieho sluhu, otroka* relativizuje model slobodného človeka (*eleutheros*) poukázaním na hranice slobody a na Božiu zvrchovanosť podobne ako predtým výraz *anthropiné ktisis* relativizoval a rušil vladárovo absolútne postavenie a pripomenul Boha ako absolútneho Pána.

*Sloveso timaó* - *cením si, vážim uctievam* je tu použité dvakrát v imperatíve: v prvom prípade v aoriste (*timésate*) a v druhom v prézente (*timate*). V prvom prípade v spojení so slovom *pas* - *každý* a v druhom spolu s pojmom *basileus* - *vladár*. Vzhľadom na súvis a podobnosť s 2,13, možno povedať, že sa tu znova opakuje a rozvíja inštrukcia

---

<sup>22</sup> BDAG 2964.

o podriadení sa všetkým „ľudským ustanovizniam“, pretože vladárovi sa je potrebné podriadiť v zmysle príslušnej úcty a rešpektu vzhľadom k spoločnému dobru, ktoré zabezpečí tým, že pochváli tých, ktorí robia dobro a potrestá tých, ktorí činia zlo. Ešte predtým však imperatív podriadenia aplikuje vo forme úcty a rešpektu vo vzťahu k všetkým, lásky vo vzťahu v rámci komunity a bázne vo vzťahu k Bohu.

Použitie slovesa *phobeó* - *mať bázeň, báť sa* vo vzťahu k Bohu zvyrazňuje odlišnosť podriadenosti Bohu a podriadenia sa vladárovi a civilnej autorite vo všeobecnosti.

Úryvok sa zhoduje s tradičným kresťanským učením o politickej zodpovednosti, ale nesie tiež známky autora listu. V rámci NZ tento text súvisí s Rim 13,1-7; 1 Tim 2,1-3 a Tít 3,1-3.<sup>23</sup> Všetky tieto texty majú v pozadí spoločnú parenetickú tradíciu začínajúcu v Ježišových slovách o platení dane cisárovi (Mk 12,14-17 a paralely). Mimo NZ sa nachádza v 1 Clem 60, 2-61,2. Táto tradícia má však - okrem Ježišových slov – aj židovsko-helenistické pozadie, kde sa hovorí o podriadení sa tým, ktorí majú vládnuť a chváliť dobrých občanov. Podobné vyjadrenia sa nachádzajú v dielach Antonina Pia a Filóna.<sup>24</sup>

---

<sup>23</sup> Sú tu mnohé spoločné prvky: *hypotassesthai* (1 Pt 2,13; Rim 13,1,5; Tít 3,1); *hyperechesthai* (1 Pt 2,13; Rim 13,1; 1 Tim 2,2); *basileus* (1 Pt 2,13; 1 Tim 2,2); *exousiai* (Rim 13,1; Tít 3,1); Tieto vyjadrenia predstavujú z veľkej časti zvyčajnú helenistickú terminológiu

<sup>24</sup> Porov. GOPPELT, L.: *A commentary on 1 Peter*. Eerdmans, Grand Rapids Michigan 1993, 180.